

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danmarks Krønike af Saxo Grammaticus. Første Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danmarks Krønike af Saxo Grammaticus. Første Deel", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. XLIV. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1818_335A_1-txt-shoot-idm1270/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

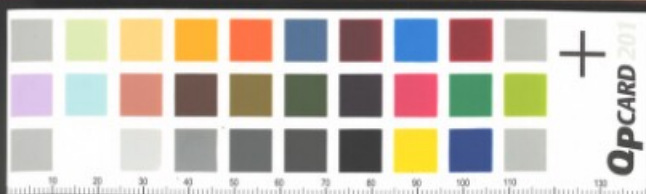
Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Det vil skee, naar vi, med Sandheds Troe, og med inderlig Kiærlighed til Krønike, Konge og Fædreland, det er: med vore Fædres gyldne Arvegods, gaae frem i deres Spor, vandre alle saa, hver i sin Kreds, at vort Levnet er værdt af fortælle de følgende Slægter, og stræbe, saamange som dertil kaldes, med boglig Kunst, paa Moders-Maalet, at fortælle og udlægge det Forbigangne saa, at Efter-Kommerne kan speile sig deri, og anspores til idelig bedre at giemme, suftere og klare Danne mænds Arv, indtil den ved Dagens Ende smelter hen i soleklar og evig Kiærlighed til Gud og Sandhed i det Høie!!!

Kiøbenhavn d. 12te September 1818.

N. F. S. Grundtvig.

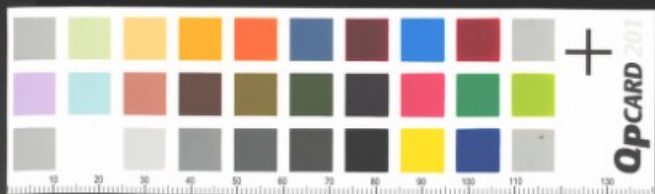
Saxos Fortale
til
Dannemarks Krønike.

Efter som andre Folkesæd giøre sig en Ære af deres gamle Bedrifter, og sette en Glæde i at komme Forfædrene ihu, saa kunde den danske Erkebisp Absalon ikke taale, at vort Fæderland, som det alle Dage var hans inderlige Hjertens-Lyst at ophøje, skulde fattes en saadan Ravnkundighed og arligt Eftermale; og da ingen Andre vilde giøre sig den Umage at skrive en Danmarks-Krønike, saa nødte han mig, sin ringeste Hjerner, det Arbeide paa; og lod mig arme Mand hverken have Rist eller Noe, førend jeg tog mig for, hvad der dog gik over mine Kræfter!

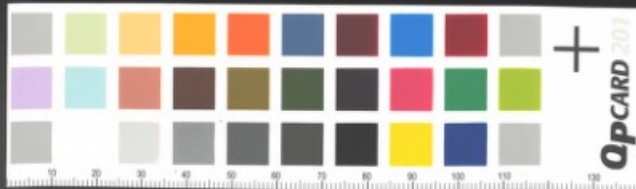
Sagen er den, at i Forstningen, efterat Christendommen var kommet herind, da var man kun tynd baade i Troen og i Latinen, og skulde nok bare sig for at skrive en Danmarks-Krønike, og siden, da Kirke-Tjenesten kom i Gang, og man lærde Latin, saa var man doven, som man før var dum, og Følgen blev den samme, thi hvad man før ikke kunde, det gad man ikke nu. See, derfor kunde jeg ikke bære det over mit Hjerte

Første Deel.

(1)

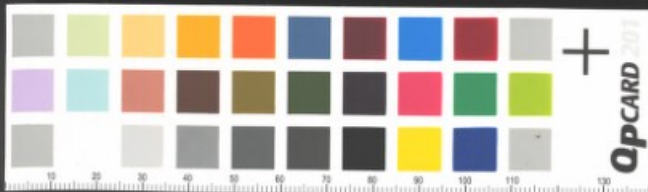
og Sind at være gienstridig, uagtet jeg fødte hvor lidt jeg var saa svært et Krøide voren, men vilde dog hellere saagodt som sprænge mig selv, end at vi danske Folk, hvis Naboer just har deres store Noerstab af Kreniken, skulde blive berygtede som de, der agtede de gamle Dage intet striftligt Mindes-Mærke værd, men skrev dem kun i Glemme-Bogen. Det var da altsaa en tvungen Sag, at jeg belæsfede mine svage Skuldre med en Vyrde, som ingen Skribenter hidtildags har rørt med en Finger, jeg turde ikke stampe imod Brodden, og ihvorvel det ogsaa var et Bove-Stykke at begynde paa, hvad der skulde anderledes karle til, saa trofede jeg mig dog ved det Nygsted jeg havde i den store Mand, hvis Herrebud jeg efter fattig Leilighed udrettede. Men da nu han gif ind i Evigheden, før end jeg blev færdig, og I, Herr Anders, blev i en god Lime censemig udvalgt til hans Eftermand i den høie Værdighed, saa ved jeg Intet bedre, end at bonfalde Eder om at staae mit Værk i Kæbers og Formynders Sted, saa de avindhyge Hegle-Hoveeder, hvis Fingre fornemmelig kloe efter hvad som gior Opsigt, maae blive bestaaede, naar de see, under hvis mægtige Vinger min Bog finder Skyld! Hvilken frugtbar Døerslobighed af Wiisdom og Kundskab finder man ikke hos Eder, alt som et helligt Skatkammer, rigelig opfyldt med himmelske Klenodier! For at sanke saadanne Vidler, og forfremmes i boglig Kunst, var det, at I bereiste Frankrig, Italien og Engelland, og da I, efter lang Omvænken, fik det glimrende Raad at staae i Spidsen for en udenlandsk Høiskole, staa man have ondt ved at sige, om derved timeedes Eder eller Embedet selv den største Værd. For denne Eders store Verommesses, Dyds og Dygtigheds Skyld udvalgdes I af Kongen til Haand-Skriver, og vidste saaledes at nytte Leiligheden til store Foranstaltninger, at denne Bestilling, der hidindtil ikke var synderlig regnet, siden, da I befordredes til det Embede I

nu beklæder, var en Brud, hvortil der beiledes omkap af de Ypperste i Landet. Intet Under derfor, at Skaane jublede over, denne Gang at have laant en Bisshop af et andet Landskab, isteden for at faare ham blandt sine egne Sonner, thi det er ikke meer end billigt, at man fryder sig over et Valg, man har saa megen Gode af. Ja, da I ikke blot, ved Byrd og boglig Kunst, og Sindets Gaver, er en Prydelse for Kirken, men leder ogsaa Hjorden til Ordets fedeste Græsange, saa er det Eders Ven at esse overalt, og Eders Roes at have, ved priselig Tdræt, gjort Eders hæderfulde Embede end mere hoiærbærdigt! For ikke ved Eders Rigdom at give Anstod, har I med from Gavnildhed stianket Eders store Formue til gudelig Brug, og langt fra at falde i Gierrigheds Snarer, har I da meget mere paa den allerbedste Maade stift Eder ved Rigdoms Bekymringer. Hertil kommer det kostelige Værk, hvori hellig Sandhed med syndelig Kunst er af Eder indvirket, samt den Ridklarhed, hvormed I, uanseet Uleilighederne som deraf flyde for Eder selv, tager Eders Embed vare: I har saaledes ved den saliggjørende Verdoms Kraft tvunget dem som forholdt Kirken sine Rettigheder, til igjen at opfylde deres Skyldighed, og bode nu for hvad de brode for; dem som essede Betfærdighed og fulgte Kiedets Lyster, har I ved idelig Formaning, og en ærbar, lysende Wandel, fort tilbage fra den usle Blødhed til en værdigere Tankemaade, og stiondt man ikke let kan sige, om I har udrettet mest med Ord eller med Exempel, saa er det dog lige vist, at hvad Eders Formænd omsonst arbejdede paa, har I, og det ene ved kloge Raad, udrettet.

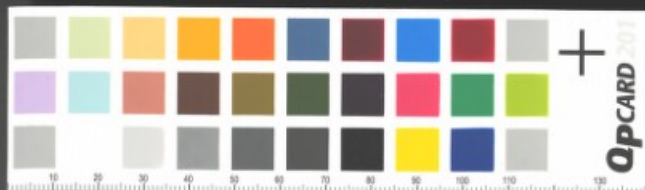
Ku skal man lægge vel Mærke til, at de gamle Danske, som lobe det ikke feite paa store Manddoms-Giærninger, stræbde ogsaa at lappes med Romerne i ubodelig Gode, saa de ikke alene efterlignede deres Skrivemaade, og satte Fortællinger om deres egen Mandhaftighed, med en

(1 °)

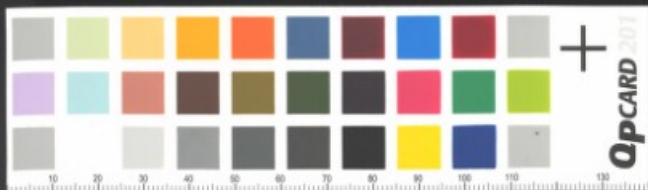
egen Slags Digte-Kunst, ret artig i Stil; men kom ogsaa Forfædrenes Bedrifter ihu, og lode Rimene derom, som gik fra Mund til Mund paa Noders-Maalet, med Rune-Bogstaver indhugge i Klipper og Kampe-steen. Med disse Tegne og nogle gamle Boger for Die, har jeg i Dver-sættelsen troelig stræbt at følge Traaden, og sætte paa Vers hvad rimet var, saa man maa vide, at jeg har havt Noget at bygge paa, og sat Fortællingen sammen, ikke efter mit eget Hoved, men efter Fædrenes Mund; thi jeg har ikke lovet at digte et rimeligt Eventyr, men troelig at berette gamle Ting! O! hvilke dyrebare Kroniker stulde ikke Folk med saadant et Hjertelag have efterladt os, om de havde været Latinen mægtige, og desformedelst kunnet styre deres Skrivelyst, aldenstund vi see, at nu, da Roms Tungemaal var dem ubekendt, havde de dog en saadan brændende Begjærtighed efter at frelse fra Glemsel hver mærkelig Gierning, at de, saa at sige, gjorde Kampe-Stene til Pergament, og Klippe-Bogge til Tavler!

Her maa jeg imidlertid dog ingensunde forbigaae Islandernes Fortjeneste, thi disse Folk, hvis golde Fødeland ei frister dem til nogen Dverdaadighed, de holde, saa at sige, Faste Haret om, og anvende gierne alle deres Leve-Dage paa at samle og udbrede Kundskab om andre Folkesferds Billaar, og bede saa med Kunst paa deres Sagn; thi det er deres Fryd og Gammen at vide og fortælle alle Folkesferds Bedrifter, og de holde for, at man har ikke mindre Ære af at beskrive, end af at udføre mægtige Gierninger. Deres Samlinger, rige paa kostelige Sandsagn om Fortids Handel, har jeg derfor med Flid benyttet, og mangen en Fortælling i denne Bog er deraf laant og oversat, thi deres Hjemmel, hvis store Kyndighed i Oldsager er mig noksom bekendt, tør jeg ikke forsmaa. For Resten har det været mig en Samvittigheds-Sag, noie at nemme,

fittig at optegne, og troelig at følge hvad Absalon, det være sig om hans egne eller Andros Bedrifter, vidste at fortælle, thi hvert hans Ord om Sligt var mig som himmelfaldet.

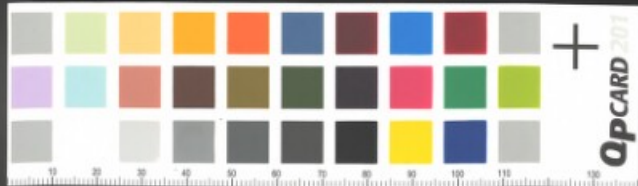
Nu vender jeg mig til Eder, Kong Baldekar! Danmark's livsalige Fader og Hyrke, Fæderne-landets glimrende Prydselse, hvis herommelige Herkomst og ældgamle Stamme skulde findes her beskrevet! Hellig trænger dette mit Arbejde, som vel kun er lykkes maadelig, til Eders Gavn, thi i det jeg, som en Steen paa Hjertet, sofer Byrdens Vægt, maa jeg vel frygte for, at det er snarere min egen Bankundighed og Usmagt jeg blotter, end Eders Herkomst jeg sammelig aabenbarer! Eders, maa jeg vel sige, thi Eders store Arvelande har jo I, paa Naboernes Beforsning, anseelig formeret, og der I udstrakte Eders Spirit saavidt, at Elben nu strømmer i Danmark's Rige, da er det ingen ringe Forøgelse af Kronens Glænde, som I vandt Vren for; thi vidt overgik I de fremfarne Kongers Roes og Rye, ved selv mod det Romerske Rige at vende Eders seierrige Vaaben! Dog, hos Eder rækker Mod og Mædighed jo hinanden Haand, saa det er et Spørgsmaal, om ikke dog Eders Livsalighed gior Eder endnu mere elsket hos Eders Folk, end Eders Vaaben gior Eder udenlands frygtet; ei heller maa det glemmes, at Eders Far-Fader, som strinklagt straalte nu i Helgen-Skaren, vandt ved sin uskyldige Død udbødelig Vren, og at hans Helgen-Glænde behersker nu de Folk, hans Sværd betvang, saa man maa sige, at af Helgen-Saaret udstrømmede dog mere Kraft end Blod! Og endelig, saa er jeg nu engang af Moders Liv og Fæderne-Herkomst Eders skyldige Tjener, thi, som vittterligt er, tjende baade min Fader og Farfader, den syndertelig trofaste Mand, i Eders Herr Faders Gaard, og kæmpede mandelig under hans Banner, og sagtens maa da jeg, i det Ringeste i Anden, kæmpe under Eders!

Under det, og under Eders Stjod tillige, vil jeg da gaae frem, og for at komme ret paa Gsid, vil jeg begynde med en Beskrivelse over Fæderne-landet, efter dets Beliggenhed, da Alt vil falde desbedre i Traad, naar Fortællingen, som under sit Lob skal sætte hver Ting paa sit Sted, har begyndt med Stedernes Beskrivelse.

Danmarks Riges Beliggenhed er da denne, at deels grændser det ved en Ende til fremmede Lande, og deels er det omslydt af det bølgende Hav, saa at de indvendige Dele omsnoes og overflaeres af Stranden, og den krybser sig paa mange Maader, ud og ind, snart i smalle Sunde, og snart i brede Bugter, hvorved der dannes en stor Hob Der. Heraf kan man da begribe, at Danmark, som Bolgerne, saa at sige, har slaaet i Stykker, har kun saa landsfaste Dele, og at Havet, som i sit Lob slaaer de mange Bugter, stiller dem vidt fra hinanden. Af diøse landsfaste Dele er nu igien Jylland baade den største, og naar vi komme sonderfra, den næste, saa den vel maa kaldes Broder-Parten af Riget, thi den strækker sig saa langt sonderpaa, at den berører Lybsland, men rives dog igien løs derfra ved Eider-Strommen, og løber saa lidt bredere, sonderfra, lige op til det Nørste Sund. I dette Landskab er den saakaldte Lim-Fjord, hvor der saaledes vrimer af Fisk, at Folket der i Eggen nok alle Dage haver ligesaameget sin Næring af Fjorden som af Jorden.

Til Jyllands grændser Vile-Frisland, og her gaaer Landet ned ad Bakke, saa Jords-Konnet bliver meget lavere, men Landet ogsaa meget mere frugtbart, som det kan talke Stranden for, der oversvømmer det. Det er imidlertid et stort Spørgsmaal, om man ikke her kjober Guld for dyrt, thi det er en farlig Sag med den Strand; naar det falder ind med stærk Storm, bryder den ikke sjelden iglennem Digerne, som man ellers

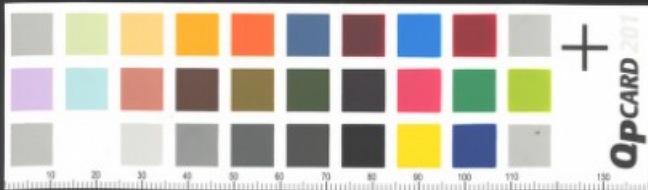

dæmmer for den med, og styrter da gierne saa rasende ind, at den mangengang tager med sig, ikke blot hvad der staaer og groer paa Marken, men selv Husene med Folk og Samt.

Østen for Jylland, ligger Den Fyen, som kun ved det smalle Medelfarsund er skilt fra Fastlandet, og ligesom Fyen nu har Jylland vesten for sig, saaledes vender den østlig imod Sælland, en De, som bær Prisen for alle Danmark's Landflader, baade i Overflod paa Livets Nødvendigheder og i sin Deiligbed. Den stal, efter Sigende, ogsaa ligge lige midt i Danmark, saa der fra den er lige langt til Grændserne paa alle Sider.

Østen for Sælland bryder Havet atter igiennem, og stiller Den fra Skaane ved et Sund, hvor Fiskerne pleie hvert Aar, uden Undtagelse, at giøre en ganske overordentlig Fangst, ja Fiskene flokkes saa tykt i hele det Sund, at det kan træffe sig den Gang, man har ondt ved at roe derigennem, og behøver hverken Garn eller Krog, men kan ose Fiskene op med de bare Hænder.

Skaane ligger ud i een Strækning, men Halland og Bleking styde ud derfra, hver til sin Side, ligesom man kan see to Grene paa et Træ, og slynge sig vidt fra hinanden, den ene til Norge, og den anden til Gyl-land. Ved Bleking er der ellers en stor Mærkværdighed, en Klippe nemlig med en Wei over, der er ligesom bestrøet med underlige Tegne og Bogstaver. Der løber nemlig en Fjeldstie ligesom den søndre Kyst ind i Berende, Bildmark, og langs ned med begge Sider, et lille Stykke fra hinanden, gaae der to Rønder, og den jævne Plads der midt imellem er overalt ligesom besaaet med Tegne, der aabenbar stal være en Slags Skrift, thi uagtet Stien gaaer bestandig op og ned, snart høit paa Fjeld, snart dybt i Dal, saa kan man dog tydelig spore, at Bogstaverne gaae bestandig ud i en

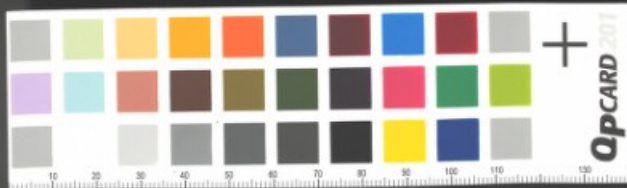

Raffe. Dette syndes Kong Baldemar, Hellig. Knuds velsignede Søn, var en underlig Ting, og fik Lyft til at vide Udtydningen derpaa, hvorefter han udfikkede sine visse Bud, som skulde bereise den Klippe, see vel til, at de kunde opspore alle de Tegn der var, og sliære dem ud i Stofke som de stod, til Punkt og Prikke; men de kunde ingen Mening faae ud af det Hete, fordi Ribterne vare ublidte, deels af Vandløb og deels af Fodtraadd, saa Stregerne lob i hinanden, og forvildede Væseren. Heraf seer man, at selv hvad man indgraver i Stenen saa fast, kan dog i Tidens Længde af Vandløb og Regnstyrt udslettes.

Det var nu om Dannemark, men eftersom dette Rige, baade ved sin Beliggenhed og Folkets Tungemaal, er, saa at sige, besvørgret med Sverrig og Norge, saa vil jeg med det Samme tale et Par Ord om deres Vilkaar og Heilighed.

Disse Lande ligge da op imod Nordpolen, under Nordstjernen og Karlsbognen, og strække sig længst mod Norden lige ind i Sneekredsen, saa hoiere oppe kan Jagen boe eller bjerge sig, for den usidelige Frost og Kulde, som raser i de Landemærker. Norge har desforuden, som Naturrens Stifbarn, et grunt og sorgeligt Udsende, med de uhyre Steenblokke, bratte Klipper og nøgne Fjelde, hvoraf det er omringet, men det er mærkværdigt, at overfl. oppe i det Land gaaer Solen sommetider slet ikke ned, saa man kan sige, den er der for stolt til at henge i Kløkke-Strangen, og vil vise, at den kan holde ud at skinne baade Dag og Nat.

Vesterud fra Norge, midt i det vilde Hav, ligger der en De, ved Ravn Island, hvor man knap skulde vente at finde Folk, men som er ret et Vidunder, efter de sære og utrolige Ting at regne, man veed om den at fortælle. Der skal saaledes være en Kilde med et rygende Vand, som

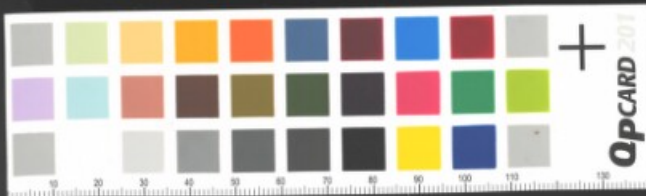

er i Stand til ligesom at forgjøre hvad det skal vær, saa at hvad der be-
fugtes med Dampen af det Vand, bliver saa haardt som en Steen. Det
er da ikke at spoge med, og ihvorvel det falder utroeligt, at der kan sidde
saadan en Stivelse paa Luur i det bløde, rindende Vand, saa er det dog
ikke verd at forsøge, thi hvad der kommer i Dampen, kan vel beholde sit
Udseende, men bliver dog, som sagt, i Grunden forstenet. Der skal ogsaa
være nogle andre Kilder, som har den Særhed ved sig, at snart bug-
ne de ganske umaadelig, og sproite hoit op i Veiret, ligesom man kan
see et Springsvand, og saa falde de igien lige saa umaadelig, og synke
reent ned i Jorden; snart kan man ikke komme dem nær, uden at over-
sproites af det hvide Skum, og snart kan man see sig blind, for man
finder dem. Paa samme Sted ligger ogsaa Bjerget Hekkenfeld, der har
samme Bane som Væna, og helmer aldrig med at syde og brænde i sit
Inderste, og spye og sprude Ild og røde Luer ud af sig. Det holder jeg
for et stort Vidunder, thi hvem skulde tænke, at et Bjerget, der ligger i Sne
og Is, skulde endda kunne have det saa heft, og aldrig kunne faae Gas
paa sin Ild.

Det er ogsaa underligt med den utrolige Mængde Drivis, som til
sine visse Tider hjemfeger Landet, thi naar den første Gang støder dun-
drende paa Klipperne, da er det som om de svaar med hule Dron, thi da
hører man, fra Dybet af, et underligt Brag og ligesom klynkende Stemmer,
hvorfor man i gamle Dage har bildt sig ind, at det var onde Menneskers
Sjæle, som her i den ulidelige Kulde fik deres Straf. Men, hvad der
tilgavns maa forundre og forbause, er hvad man fortæller, at om man
ogsaa hugger et Stykke af den Is, og toirer det nok saa fast, kan man
dog ikke forhindre det fra at følge med, naar det Dvrige bryder op, saa

Første Deel.

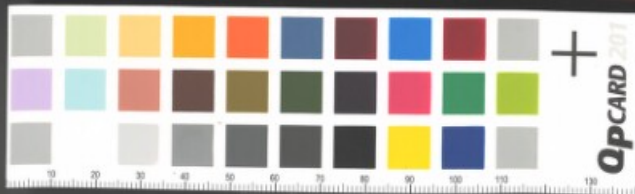
(2)

det maa have en ganske besynderlig Sammenhæng med den Iis, som ingenlunde vil stilles ad, og lader sig ikke det Mindste afforte, af hvad der, saa at sige, hører til dens Legeme. Der er ogsaa en anden Slags Iis inde i Vandet paa Klipper og Bjerge, som man siger for vist, skal alt imellem kaste sig, saa der vendes op og ned paa hele Skruen, og som et Beviis derpaa fortæller man, at nogle Skieboere styrtede engang ned i et Gab paa Isen, og bleve kort efter fundne bode ovenpaa Isen, uden at der var den mindste Sprække at see, thi heraf vilde man slutte, at Isen maatte have vendt sig. Efter hvad Rhytet siger, skal her ogsaa være en Kilde, som man kun behøver at smage Vandet af, for at drikke Døden i sig lige paa Timen, som om man drak den dødeligste Forgift; ligeledes nogle andre Kilder, hvori Vandet har Smag efter D; fremdeles en Slags Ild, der styrer Hør, og brænder Vand, og endelig en Steen, der uden at Røge rører ved den, ligesom af sig selv, dreier sig om Bjerg-Toppene.

Dog, for nu at komme til Norge igjen, som vi maa betragte lidt nøiere, da skal 'man vide, at det stoder mod Osten til Sverrig og Gylland, men ligger mod Syden og Vesten ud til det vilde Hav, og i Norden vender det imod et Land, som Ingen vedt Ravn eller Grændser paa, thi det er ikke et Land med ordenlige Mennesker, men er fuldt af et eget besynderlig Slags Udyr, og det er skilt fra Norge ved en stor Gavnugt, hvor der er en vanskelig Seilads, saa de ere gode at tælle, som kom igjen med holden Reise.

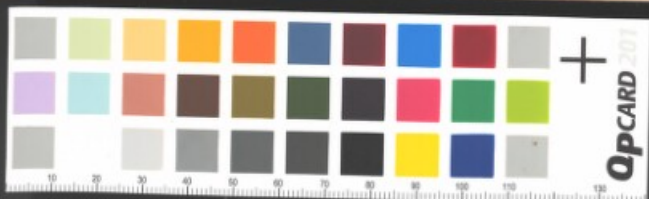
Havets Lob er nemlig saa, at til Hoire overskærer det Dannemark, og flaaer en Bugt sønden om Gylland; til Venstre derimod, gaaer det op norden om Norge, breddt østerind, og ender sig i en Krumning, som vore Forsædre kaldte Sandvig. Imellem denne Sandvig, og Bugten sønderfra, er der kun et kort Stykke Vand, og var det Skillerum ikke blevet af

Naturen sat op, som et Volværk imod Volgerne paa begge Sider, da havde de gjort Sverrig og Norge til en Heel-De. I disse nordøstlige Egne boe Skridt-Finnerne, et Folk, som er udlært paa at bruge et eget Slags Skoiter, og paa dem kan disse Bids-Slytter vinde op ad de steilste Klipper. Intet Bjerghvædder saa høit i Sky, at de jo med Lid og Veilighed kan naae til Toppen, thi de veed at bære sig ganske listig ad, løbe fra neden af immer paa Ekraa, og krydse sig immer i Bugter og Sving, og Snegle-Gange, lidt efter lidt fra Fod til Top. Dyre-Skind er Alt hvad de har at sælge, og dem kiøbe Rabo-Folkene af dem.

Hvad nu endelig Sverrig angaaer, da støder det mod Vesten til Danmark og Norge, mod Sonden, og for en stor Deel mod Østen, til Havet, men grændser dog ogsaa østlig til et Land, med mange og det heel forskellige barbariske Folk.

I gamle Dage maa Danmark være blevet bebygget og opdyrket af et Slags Jetter, thi det kan man see paa de uhyre store Stene over Grav-Riaderne og Jette-Stuerne, og vil Noget tænke, at de kunde komme deryd, uden ved uhyre Kræfter, da betragte han kun bare somme af vore Bankers Høide, og see saa, om han kan siige os, hvem der vel ellers stude sat de Steenblokke paa Toppen; thi hvem der vil bruge sin Estertanke, kan jo dog begribe, at den Steen man ikke kan løfte, maa man lade ligge, og kan da Folk, som de falde nutildags, med de Kræfter og Medstaber de har, enten slet ikke, eller dog knap nok vælte saadan en Steen paa jævn Jord, saa lode de vel være at trille den op ad de høie Bakker. Uvist er det derimod, om de Jetter, som endnu efter Synfloden fandtes paa Jorden, har været Mestere for det Stykke Arbeide, eller det forstriver sig fra andre Folk med særdeles Legems-Kræfter; hos os har man gjort paa de Folk, som

(2²)

12 Saxos Fortale til Danmark's Kronicke.

endnu skal beboe den utilgiengelige, stenede Udkert, som vi talte om for, thi deres Legemer skal være et Slags Bende-Kaaber, saa de kan giøre sig synlige og usynlige, smac og store, efter Behag; men det er da, som sagt, et Land der ikke er at løbe til, og hvor ikke mangen skal rose sig af at have været, og være kommet heestindt hjem.

Dette maa da være nok herom, og nu kommer jeg til hvad jeg egentlig vilde fortælle.

